



Copyright © 2010 The Ahlefeldt-Holst Center Bulletin ISSN 1892-5472 - 3. oktober 2011

DET KINESISKE VAKTELBEGREPET

Seks hypoteser og åtte teser

Annen utgave

Ingar Holst

| <i>Innhold</i> | <i>Side</i> |
|---|-------------|
| Forord til annen utgave..... | 3 |
| Om kildeutvalg og metode..... | 4 |
| Innledning..... | 6 |
| Begrepet 'ānchún' 鶺鴒..... | 7 |
| Tegnet 'ān' 鶺..... | 9 |
| Tegnet 'chún' 鶺..... | 12 |
| Det japanske begrepet 'uzura' うずら..... | 14 |
| Hva er en 'funashi-uzura'? ふなしうずら..... | 17 |
| Reverserte oppslag..... | 21 |
| Tegnet 鶺..... | 23 |
| Tegnet 鶺..... | 24 |
| Tegnet 鶺..... | 25 |
| Tegnet 鶺..... | 27 |
| Tegnet 鶺..... | 29 |
| Tegnet 鶺..... | 30 |
| Oversikt over hypoteser..... | 31 |
| Hypotese 1: Orientspringvaktel..... | 33 |
| Hypotese 2: Lerke..... | 37 |
| Hypotese 3: Vaktel..... | 41 |
| Hypotese 4: Crossoptilon spp..... | 44 |
| Hypotese 5: Turteldue..... | 47 |
| Hypotese 6: Generell betegnelse..... | 51 |
| Oversikt over hypotesenes innbyrdes kompatibilitet..... | 54 |
| Konklusjoner..... | 55 |
| Plansjer..... | 58 |
| Kildelitteratur..... | 59 |

Forord til annen utgave

Tilbakemeldingene jeg har fått i de elleve år som er gått siden første utgave av denne boken har stort sett dreiet seg om mange av mine poenger har vært vanskelig tilgjengelige. For en stor del har dette vært det gamle HTML-formatets skyld. Annen utgave er en totalomarbeidelse i PDF-format, der kildehenvisninger, tabeller og definisjoner er renummerert, slik:

Kildehenvisninger med bokstaver a, b, c, osv:

I oppslagsverket 《辞海》^a defineres 鹑鷄 som *Coturnix coturnix japonica*.

Tabeller med tall 1, 2, 3, osv:

| | | | |
|----------|----------|----------|----------|
| [U+9CF8] | [U+96C7] | [U+9D33] | [U+9DC3] |
| 鳧 | 雇 | 鷓 | 鷓 |
| [U+9D3D] | [U+9D3E] | [U+9CFC] | [U+9E0B] |
| 鴛 | 鴛 | 鴛 | 鸚 |

Tabell 1. Åtte mindre frekvente kinesiske tegn med vaktelnær betydning.

I tillegg kommer fotnoter som er nummerert 1, 2, 3, osv og som gjengies på hver enkelt side:

De japanske ornitologene Sugiwara og Kakizawa^m berører dette problemet i sin “Illustrert etymologisk ordbok over fuglenavn”¹:

Referanser til Unicode er tatt med i stor utstrekning:

[U+9CF8]

Professor Rune Svarverud ved Universitetet i Oslo har bidratt med mange gode råd ved ferdigstillingen av annen utgave. Farzana Guo-Morgenmauer og Amy Song har ydet avgjørende assistanse med alle de utfordringer tegnsett, fonter og å finne frem kodeplasseringer i UNIHAN byr på. Maria Wang har reorganisert indekseringen av definisjoner og kilder, noe som har vært et stort arbeide. Jeg er dem alle en stor takk skyldig.

Shanghai, 1. oktober 2011,

Ingar Holst

Om kildeutvalg og metode

Sommeren 2000 var jeg i ferd med å legge siste hånd på første utgave av radikalene 196¹ og 178 i serien «Moderne Kinesisk-Norsk Tegnordbok»². Jeg stod etterhvert igjen med et knippe tegn som jeg ikke fikk skikkelig skikk på, det var tegnene i tabell 6 på side 18. I mitt arbeidsværrelse på Frogner var jeg omgitt av bøkene som er oppgitt i litteraturlisten på side 60. Jeg ble nokså irritert over at jeg med disse bøkene i hyllen ikke kunne greie å komme frem til gangbare norske definisjoner for disse tegnene og det gikk en faen i meg og jeg satte meg ned for å systematisere alle de motstridende opplysningene disse nokså vanlige forekommende ordbøkene gav til beste.

I annen utgave av denne boken er disse motstridende opplysningene og mine forsøk fra elleve år tilbake på å trekke ny viten ut fra dem på organisert som følger:

Direkte sitat fra kildene er oppgitt som definisjoner. I alt benytter jeg 23 definisjoner fra kildene.

Disse definisjonene har jeg gruppert etter innbyrdes enighet. Flere definisjoner som samstemmer om hvordan tegnene i tabell 6 skal forstås danner sammen hypoteser om disse tegnenes semantikk. Eksplisitt og implisitt avgir disse 23 definisjonene totalt seks hypoteser om tegnene i tabell 6. Disse hypotesene er presentert og gitt hvert sitt kapittel på sidene 33 til 51. Disse seks hypotesene sier innbyrdes uforenlige ting om hvordan vi skal forstå tegnene i tabell 6.

Hadde jeg undersøkt mange flere kilder, hadde jeg muligens kunne sette opp enda flere hypoteser. Jeg valgte sommeren 2000 å ta utgangspunkt i de referansebøkene jeg hadde i hyllen, fordi det var disse bøkene jeg gjennom flere års arbeide med radikalene 196 og 178 i serien «Moderne Kinesisk-Norsk Tegnordbok» hadde kommet frem til var de mest edruelege kildene til viten om semantikken til fugletegn. Derfor avgrenset jeg kildeutvalget på denne måten.

Jeg har i de elleve år som er gått tittet på flere ordbøker. Det er kommet enkelte nye ordbøker til fransk og tysk og det er kommet mange elektroniske ordbøker for iPad og lignende. Jeg har likevel ennå ikke etter elleve år kommet over noen kilder som ville ha avgitt hypoteser jeg ikke allerede har stillet opp. Det betyr ikke at slike kilder ikke finnes, men det betyr muligvis at de ikke er særlig gangbare. Jeg utfordrer enhver til å finne kilder som kunne ha avgitt hypoteser om tegnene i tabell 6 som jeg ikke har beskrevet!³

Hypotesene er så analysert ved å sammenholde dem med de av de 23 definisjonene jeg har kunnet trekke ut fra kildematerialet som vedrører hver

¹ Kan lastes ned fra <http://fugl.holst.no/>

² Ingar Holst: «Moderne Kinesisk-Norsk Tegnordbok», Ingar Holst Forlag, Oslo / Shanghai 1995-2011, ISBN 82-91423-00-8

³ Send dem gjerne til meg; [ingar\(at\)ahlefeldt\(dot\)no](mailto:ingar(at)ahlefeldt(dot)no).

mulig hypotese. Ikke alle definisjonene vedrører alle hypotesene. Ved å stille opp alle definisjoner som vedrører hver enkelt hypotese, får jeg en oversikt over hvor mye hold det er i hver enkelt hypotese ut fra de kildene jeg har benyttet. Til slutt har jeg foretatt en opptelling over hvor mange kilder som samstemmer i eller står i motstrid med hver enkelt hypotese. Ut fra dette forkaster jeg enkelte av hypotesene.

I evalueringen av hvor mye hver enkelt definisjon står i samsvar med den enkelte hypotese har jeg tatt utgangspunkt i ornitologiske beskrivelser av de fuglene hypotesene omhandler. I denne prosessen finner jeg mange eksempler på at enkelte definisjoner er forfattet uten å foreta en slik sammenligning og at mange av de hypotesene som jeg finner å måtte forkaste er oppstått som en følge av at leksikografer har vurdert enkelttegn i forhold til definisjoner av andre tegn uten overhodet å sammenligne sine egne og andres leksikalske definisjoner med de fuglene disse definisjonene hevder å beskrive.

Den lærdom jeg trekker av dette er at definisjonene til tegn som brukes som biologiske taksoner aldri må løsrives fra observasjon av de livsformer tegnene hevder å beskrive. Definisjonene må alltid sammenholdes med disse dyrene, fuglene og plantene for å se om det virkelig kan være dette dyret, denne fuglen eller denne planten tegnet er ment å beskrive.

Innledning

Dette er en bok om noen av de problemer og spekulasjoner man må forholde seg til straks man skal reflektere litt videre over bakgrunnen for det kinesiske vaktelbegrepet. Selve det moderne kinesiske ordet for vaktel, 鵯 (ānchun), er entydig og presist. Dette er ikke problemet. Uklarhetene og spekulasjonene tvinger seg imidlertid frem hvis man prøver å fravriste endel andre fugletegn deres betydning, der disse er forklart i klassiske kilder med henvisninger til de to tegnene som idag kombineres i dette moderne kinesiske ordet for vaktel. Da går det frem at disse to tegnene enkeltvis, i forhold til hverandre eller definert i forhold til andre tegn er så lite entydige og så lite presise at å basere leksikografisk arbeide på referanser til dem blir nesten umulig.

I den grad jeg er kommet noen vei overhodet, først og fremst ved bare å kunne klarlegge at for enkelte tegns vedkommende er det svært vanskelig å komme frem til noen klar formening om tegnets presise betydning, skyldes dette i første rekke den uvurderlige hjelp jeg har mottatt av Per Ole Syvertsen, konservator ved Rana Museum, Naturhistorisk avdeling, og sekretær i Norsk navnekomité for fugl (NNKF) i Norsk Ornitologisk Forening. Uten hans vilje til å bruke svært meget av sin tid på opplysende forklaringer overfor meg udi hva allehånde kinesiske klassikeres beskrivelser av vaktelnære fugletegn kan ha og ikke kan ha dreiet seg om, ville kapitlene 172 og 196 av «Moderne Kinesisk-Norsk Tegnordbok» sannsynligvis ikke kunne ha inkludert disse mindre frekvente vaktelnære tegnene, eller verre, jeg kunne ha vært forledet til å ha inkludert dem med en feilaktig eller villedende forklaring.

Jeg har under arbeidet med de japanske kildene til denne boken hatt stort utbytte av de tips og litteraturhenvisninger jeg velvilligst har mottatt fra ornitologene Hiraoka Takashi og Momose Kunikazu ved Yamashina Institute for Ornithology i Chiba, Japan.

Til sist må nevnes at den svenske ornitologen og kunstneren Dan Zetterstrøm velvilligst har latt meg bruke to av hans tegninger - av en vaktel og av en springvaktel.

Jeg er dem alle stor takk skyldig.

Oslo, sommeren 2000,

Ingar Holst

鵪鶉

I oppslagsverket 《辞海》^a defineres begrepet 鵪鶉 (*ānchún*) som *Coturnix coturnix japonica*. Dette er den vanligste formen i Japan og Kina innen den gruppen av fugler som vi på norsk kaller vaktler. Denne østasiatiske vaktelformen anerkjennes nå som en egen art, *Coturnix japonica*, og heter *engvaktel* på norsk.

DeFrancis^b, 《汉语词典》^c og Lin Yutang^d oversetter alle 鵪鶉 som *quail*.

Kunnskapsforlaget^e oversetter 鵪鶉 med *vaktel*.

Cheng tso-hsin^f oversetter slektsnavnet *Coturnix* med 鵪屬 og artsnavnet *Coturnix coturnix* med 鵪鶉, og anfører to underarter i trinær nomenklatur innunder 鵪鶉 uten å oversette disse ytterligere; *Coturnix coturnix coturnix* og *Coturnix coturnix japonica*.

Så langt skulle man tro at betydningene for disse tegnene var vel avklart. Problemene melder seg når man skal fravriste bestemte andre, mindre frekvente kinesiske tegn for fugler deres betydning. Disse er definert og forklart med henvisninger til hverandre og til disse to tegnene i ordet *ānchún* enkeltvis (som altså i kombinasjon entydig betyr vaktel) på måter og med vendinger som avslører ornitologisk forvirring, uklarheter og selvmotsigelser.

Disse andre tegnene er:

| | | | |
|----------|----------|----------|----------|
| [U+9CF8] | [U+96C7] | [U+9D33] | [U+9DC3] |
| 鴈 | 雇 | 鵪 | 鶉 |
| [U+9D3D] | [U+9D3E] | [U+9CFC] | [U+9E0B] |
| 鴛 | 鶉 | 鴛 | 鶉 |

Tabell 1. Åtte mindre frekvente kinesiske tegn med vaktelnær betydning.

På tross av at der ligger overfladisk og tildels manglende ornitologisk kunnskap til grunn for kinesiske klassikeres omtale av og formning av meningsinnholdet til disse tegnene, er det finurlige likevel at den ornitologiske forvirring, den uklarhet og de selvmotsigelser som avdekkes i beskrivelsene, definisjonene og referansene, ikke på noe punkt er absolutt eller total. Vi har med å gjøre en stor grad av grovere nøyaktighet, der fugler som ser like ut på litt av-

stand ser ut til å brukes bare av den grunn som kontrasterende og jevnførende referanser i definisjonsøyemed. Det er ikke lett å finne svært grove feiltagelser i noen av kildene. Det er ofte lett å finne en mangel på presisjon av en grad slik at det blir mulig å parallellisere enkelttegn med bestemte fuglearter eller fuglefamilier bare under en viss grad av tvil. Det er likevel alltid mulig å parallellisere enkelttegn med bestemte fugletyper, selv om man ofte finner at man må krysse både slekts-, familie- og endog ordensgrenser. Dette er muligens det mest forstemmende, fordi dette har medført at det skal nok så meget innsats i form av pirk og utgravning med teskje til for å forstå at begrepene man har med å gjøre bærer i seg en viss grad av vaghet og må behandles med et minimum av varsomhet og bestemte reservasjoner. Ikke alle leksikografer i moderne tid har forstått dette.

鶉

Tegnet 鶉 (*ān*) er det første tegnet i ordet 鶉鶉.

Oppslagsverket 《辞海》^a angir to uttaler for dette tegnet og gir forskjellige forklaringer for hver av uttalene:

(*ān*) = 鶉鶉 (*Coturnix coturnix japonica*)

(*yàn*) = “鶉”。

Definisjon 1.

Oppslagsverket 《漢語大辭典》^g angir også to uttaler av dette tegnet:

(1) (*ān*)...og

(2) (*yā*) og angir betydningen av dette tegnet uttalt som (*yā*) til å være et klassisk ord for and.

Definisjon 2.

I det følgende ser vi bort fra dette siste som et sidespor. 《漢語大辭典》^g angir på sin side ikke uttalen (*yàn*), noe som er verdt å notere seg, fordi dette verket vanligvis har med langt flere uttaler av hvert tegn enn 《辞海》^a. Det er lite trolig at redaktørene av 《漢語大辭典》^g har hoppet over en uttale i den formening at den er lite frekvent eller obskur. 《漢語大辭典》^g er for alle andre tegns vedkommende fylt til randen av lite frekvente og obskure uttaler. Hverken 《新华字典》^h eller 《新選漢和辞典》ⁱ fører opp uttalen (*yàn*) for tegnet 鶉. Det bemerkelsesverdige ved at oppslagsverket 《辞海》^a angir to uttaler for dette tegnet og gir forskjellige forklaringer for hver av uttalene tror jeg ikke så meget er av betydning for en diskusjon om hvordan dette tegnet kan bli eller kan ha blitt uttalt, men mer en indikasjon på at redaksjonen av

《辞海》^a har følt at de to betydningene av tegnet 鷓 ikke er like, altså at man på den ene siden anfører betydningen “vaktel” (*Coturnix coturnix japonica*) og på den andre siden jevnfører med tegnet 鷓. Redaksjonen av 《辞海》^a har åpenbart oppfattet de to meninger som forskjellige. Dette står i skarp kontrast til Lin Yutangs^d forklaring av tegnet 鷓, se kapittelet reverserte oppslag. Oppslagsverket 《漢語大辭典》^g forklarer så betydningen av tegnet 鷓 med uttalen (ān) slik:

鸡形目稚科小鸟，体形酷似鸡雏

En liten fugl av fugleordenen *Galliformes*, familien *Phasianidae*, med kroppsform særdeles lik en kylling.

Definisjon 3.

《漢語大辭典》^g siterer videre 《本草綱目》ⁱ:

鷓與鷓兩物也

En 鷓 og en 鷓 er to forskjellige ting

Definisjon 4.

Slår man videre opp på tegnet 鷓 i samme oppslagsverk, får man opplyst mer om hva denne forskjellen går ut på:

古称羽毛无斑者为鹌，有斑者为鹑，后混称鹌鹑。

I klassisk tid kalte man den uten flekker på fjærene for 鹌 og den med flekker for 鹑, og eftertiden har blandet disse (to tegnene) sammen i begrepet 鹌鹑.

Definisjon 5.

Kan en vaktel sies å ha flekker i fjærdrakten? Nei, eller i beste fall i svært beskjeden grad. Vaktelen (*Coturnix coturnix*) og engvaktelen (*Coturnix japonica*) har tegninger, farvesjatteringer og skittenhvite striper, mens derimot en rekke andre små til mellomstore, bakkelevende hønsefugler og hønselignende fugler til sammenligning har klare og tydelige flekker i fjærdrakten - åpenbare kandidater å nevne fra den østasiatiske faunaen er springvaktel-artene (*Turnix* spp.) og perlefrankolinen (*Francolinus pintadeanus*). Derfor kan man ikke definere eller beskrive hva en vaktel er ved å si at "den har flekker i fjærdrakten". Dersom man i utgangspunktet vet at man snakker om vaktler og vaktellignende fugler og sier at én art har flekker i fjærdrakten og en annen art ikke, da tar man det for gitt at den uten flekker kan være vaktelen og at den med flekker må være en annen art.

Skal vi oppsummere hva vi er kommet frem til ved å ta i betraktning definisjonene 3, 4 og 5, da må det første tegnet i det kinesiske ordet for vaktel, 鹌, være en vaktel og det andre tegnet må være en annen vaktellignende fugl. Neste skritt blir derfor å forsøke å finne betydningen av det siste tegnet i det kinesiske ordet for vaktel.

鶉

Tegnet 鶉 (*chún*) er det andre tegnet i ordet 鶉鶉.

Kangxi-ordboken ^k siterer 《本草綱目》^j som sier om 鶉:

鶉大如雞雛，頭細而無尾，有斑點，雄者足高，雌者足卑

En 鶉 er like stor som en kylling, hodet er smalt og den har ingen hale, den er flekket, hannen går høyt på sine ben og hunnen går lavt på sine ben.

Definisjon 6.

Dette kan ikke være det vi på norsk kaller en vaktel, altså arter av slekten *Coturnix*, fordi ingen av de av disse artene som er utbredt i Kina og Japan har flekker. Beskrivelsen som Kangxi-ordboken ^k gjengir kan passe bedre på en rekke andre små til mellomstore, bakkelevende hønsfugler og hønselignende fugler som til sammenligning har klare og tydelige flekker i fjærdrakten - åpenbare kandidater å nevne fra den østasiatiske faunaen er springvaktelartene (*Turnix* spp.) og frankolinartene (*Francolinus* spp.) eller arter av slektene *Arborophila* eller *Bambusicola*. Orientspringvaktelen (*Turnix tanki*) og Perlefrankolinen (*Francolinus pintadeanus*) er nokså vidt utbredte i Kina. Arter innen slektene *Arborophila* eller *Bambusicola* er derimot ikke like utbredte i Kina og er mindre sannsynlige kandidater. Skal man gå etter Kangxi-ordboken, er 鶉 trolig en betegnelse på enten en eller flere arter av springvaktler eller en eller flere arter av frankoliner, men tegnet kan ikke bety vaktel.

Cheng tso-hsin^f sier:

鶉屬 *Coturnix*

Definisjon 7.

På moderne kinesisk vil slekten *Coturnix* også meget vel kunne skrives 鶉屬, men hvorfor Cheng tso-hsin^f i sitt referanseverk velger å forkorte det til 鶉屬 og ikke til *鶉屬, må bero på enten manglende forståelse for at tegnet 鶉 ikke opprinnelig kan ha betydd vaktel eller et valg om å overse denne opprinnelige betydningen. Cheng tso-hsin^f ikke akkurat er noen hvemsomhelst når det gjelder hva kinesiske tegn for fugler betyr, og jeg vil uten videre anta at måten han bruker kinesiske tegn for fugler på og den måten han åpenbart oppfatter hva de enkelte betyr er det beste utgangspunkt for å uttale seg om hva disse tegnene må sies å bety i moderne kinesisk. Dette kan sies på en annen måte:

Tegnet 鶉 har gjennomgått et semantisk skift fra klassisk til moderne kinesisk.

Tese 1.

Det er hevet over diskusjon at Cheng tso-hsin^f oppfatter dette tegnet og derfor bruker det som selve innbegrepet av vaktel, ellers ville han aldri oversette et slektsnavn fra latin med dette tegnet alene.

Tegnet 鶉 og tegnet 鶉 ble i klassisk tid en eller gang ble koblet for å danne begrepet 鶉鶉, som siden igjen ble det vanligste totegnordet for “vaktel”. Her bør man kjenne sædvane for det kinesiske sprogs kombinatorikk. Når kinesisk danner totegnord av enkelttegn som et samlebegrep på ting som vanskelig kan forveksles har de to tegnene som inngår i samlebegrepet oftest noe til felles som knytter dem sammen på en nærmere og mer naturlig måte enn hvis ett av tegnene ble byttet ut med noe alternativt tegn. Hvis man ser for seg en perlefrankolin og en vaktel på den ene siden og en springvaktel og en vaktel på den andre siden, hvilken kombinasjon danner det mest logiske par? Hvis man appliserer den enkeltstående differensiering “flekke” versus “ikke flekke” og lar dette alene være det som skiller, hvilket fuglepar er best beskrevet ved bare denne forskjellen? En perlefrankolin og en vaktel på den ene siden eller en springvaktel og en vaktel på den andre siden? Skal man skille en perlefrankolin fra en vaktel må man si endel i tillegg til å presisere hvilken fugl som har flekker. Derfor velger jeg å tro at tegnet 鶉 i klassisk kinesisk betegnet en springvaktel.

うずら

Det japanske begrepet 'uzura' うずら

Som en kontroll ønsket jeg å sjekke hvordan det andre sproget i verden som skrives med kinesiske tegn, japansk, oppfatter de to tegnene i det kinesiske ordet for vaktel, 鶉鶉.

Den japanske tegnordboken 《新選漢和辞典》ⁱ sier følgende om det andre tegnet, 鶉:

Tegnet 鶉 er en うずら (uzura).

Definisjon 8.

Om det første tegnet i det kinesiske ordet for vaktel, 鶉鶉, sier den samme tegnordboken:

Tegnet 鶉 er en ふなしうずら (funashi-uzura).

Definisjon 9.

På japansk betyr "fu" en "flek" og "nashi" betyr "uten". "fu-nashi" betyr "uten flekker" og "funashi-uzura" betyr "en uzura uten flekker". Imidlertid er ikke "funashi-uzura" noen ornitologisk betegnelse på japansk. For å skjønne litt mer av hvordan det japanske sprog oppfatter en "uzura uten flekker", og for derigjennom å forstå hvorfor det antageligvis ikke er en ornitologisk betegnelse, må det først klargjøres hva det japanske begrepet "uzura" kan favne om, og det kan anskueliggjøres ved å se på ornitologiske betegnelser på japansk som slutter på "-uzura". Fuglearten som på japansk kalles "uzura" har århundrelange tradisjoner som kjæledyr skråstrek burdyr i Japan. Den følgen-

de oversikten er ikke uttømmende, men dekker de mest populære japanske burartene:

| | | |
|-----|----------------------|---------------------------------|
| 1. | uzura | <i>Coturnix japonica</i> |
| 2. | yōroppa-uzura | <i>Coturnix coturnix</i> |
| 3. | nankin-hime-uzura | <i>Coturnix chinensis</i> |
| 4. | mifu-uzura | <i>Turnix suscitator</i> |
| 5. | kanmuri-uzura | <i>Callipepla californica</i> |
| 6. | eboshi-uzura | <i>Callipepla douglasii</i> |
| 7. | zuaka-kanmuri-uzura | <i>Callipepla gambelii</i> |
| 8. | uroko-uzura | <i>Callipepla squamata</i> |
| 9. | sonorakorin-uzura | <i>Colinus virginianus</i> |
| 10. | shiomadara-uzura | <i>Cyrtonyx montezumae</i> |
| 11. | tamafu-uzura | <i>Cyrtonyx ocellatus</i> |
| 12. | yubinaga-uzura | <i>Dactylortyx thoracicus</i> |
| 13. | hige-uzura | <i>Dendrortyx barbatus</i> |
| 14. | shiomayu-onaga-uzura | <i>Dendrortyx leucophrys</i> |
| 15. | onaga-uzura | <i>Dendrortyx macroura</i> |
| 16. | kurobitai-uzura | <i>Odontophorus atrifrons</i> |
| 17. | shiroboshi-uzura | <i>Odontophorus balliviani</i> |
| 18. | janeiro-uzura | <i>Odontophorus capueira</i> |
| 19. | benezuera-uzura | <i>Odontophorus columbianus</i> |
| 20. | panama-kubiwa-uzura | <i>Odontophorus dialeucos</i> |
| 21. | akabitai-uzura | <i>Odontophorus erythrops</i> |
| 22. | giana-uzura | <i>Odontophorus gujanensis</i> |
| 23. | madara-uzura | <i>Odontophorus guttatus</i> |
| 24. | chanodo-uzura | <i>Odontophorus hyperythrus</i> |
| 25. | nodojiro-uzura | <i>Odontophorus leucolaemus</i> |
| 26. | seguro-uzura | <i>Odontophorus melanonotus</i> |
| 27. | chamimi-uzura | <i>Odontophorus melanotis</i> |
| 28. | chabara-uzura | <i>Odontophorus speciosus</i> |
| 29. | hoshi-uzura | <i>Odontophorus stellatus</i> |
| 30. | kubiwa-uzura | <i>Odontophorus strophium</i> |
| 31. | tsuno-uzura | <i>Oreortyx pictus</i> |
| 32. | kubiwa-mifu-uzura | <i>Pedionomus torquatus</i> |
| 33. | yokofu-uzura | <i>Philortyx fasciatus</i> |

Tabell 2. De mest populære japanske burvaktelartene.

Av dette fremgår at det japanske ordet “uzura” må bety “vaktel”, intet mer, intet mindre. Andre vaktellignende fugler er gitt navn ved å modifisere ordet for “vaktel”, nøyaktig som på norsk og engelsk; “springvaktel” og “buttonquail”. Den arten som ikke har noe foranstillet kvalifiserende ord, er arten *Coturnix japonica*, også kalt *Coturnix coturnix japonica*. Det at en underart annamer kjernebetegnelsen for “vaktel” på japansk er fullstendig logisk, da *Coturnix coturnix japonica* i henhold til denne taksonomien er den underarten av *Coturnix*

coturnix som finnes i Japan. Den europeiske og vestasiatiske formen (*Coturnix coturnix coturnix*) kalles da også “yōroppa-uzura” på japansk, altså “europeisk uzura”, men uten noen annen foranløpende kvalifikasjon enn stedsangivelsen “Europa”.

Konklusjonen blir at vi uten videre kan etablere en nøyaktig leksikalsk parallellitet mellom ett norsk, ett kinesisk og ett japansk ord:

| norsk | kinesisk | japansk |
|--------|----------|---------|
| vaktel | 鶺鴒 | uzura |

Tese 2. Leksikalsk parallellitet norsk-kinesisk-japansk.

Av dette må trekkes ytterligere en konklusjon: På japansk oppfattes tegnet 鶺鴒 å bety “vaktel” og tegnet 鶺鴒 oppfattes på japansk - nøyaktig som på kinesisk - å bety “en vaktel uten flekker”, men siden en vaktel ikke har flekker...?

To forklaringer synes mulige:

Den ene er at to store og i andre sammenhenger oppegående nasjonalsprog har følt et sterkt behov for å skille konsekvent mellom ting som ikke kan skilles fra hverandre.

Den andre er at tegnet som begge sprog oppfatter som “vaktel” egentlig er en annen fugl med flekker i fjærdrakten og den fuglen som blir omtalt som “vaktel uten flekker” er den egentlige vaktelen. I så fall har to store og i andre sammenhenger oppegående nasjonalsprog omgått ord fra sine egne vokabular på en særsynt slomsete måte.

ふなしうずら

Hva er en ‘funashi-uzura’? ふなしうずら

I 《新選漢和辞典》¹ finner vi ikke bare tegnet 鶺鴒 forklart som “funashi-uzura” - altså “vaktel uten flekker”, men også flere andre tegn forklart på denne måten:

| [U+9D3D] | [U+9D3E] | [U+9CF8] | [U+9D33] | [U+9DC3] |
|----------|----------|----------|----------|----------|
| 鴛 | 鴒 | 鶺 | 鴒 | 鶺 |

Tabell 4. Kinesiske tegn som forstås som “vaktel uten flekker” i japansk.

Tegnet 鶺 er en variant av tegnet 鴒, og tegnet 鶺 har i tillegg en variant form 鶺, som imidlertid ikke har betydning av fugl på japansk. På kinesisk har tegnet 鶺 i betydningen fugl imidlertid ikke bare den varierte formen 鶺, men også den varierte formen 鶺. Denne siste varierte formen er imidlertid i betydningen av fugl utelukkende benyttet i ett eneste ord, 九鶺, som på kinesisk har en i forhold ukomplisert og avklart betydning, og dette ordets betydning er upåvirkelig av hva man enn kommer frem til av betydninger for disse andre tegnene nevnt her. En av de eldste kinesiske tegnordbøker som er bevart, 《爾雅》¹, sier imidlertid i kapitlet 釋鳥 (“om fugler”) følgende om ytterligere to tegn:

| [U+9CFC] | [U+9E0B] |
|----------|----------|
| 鴒 | 鶺 |

Tabell 5. Kinesiske tegn for kyllinger av to vaktelnære arter.

《爾雅》¹ sier:

鶉子鷄，鴛子鷄。

Kyllingen til en 鶉 kalles for 鷄, og kyllingen til en 鴛 kalles for 鷄.

Definisjon 10.

Vi står da overfor hele ti kinesiske tegn med meningsinnhold som er upresist og uavklart inntil vi forstår hva kineserne og japanerne mener med pleonasmen “vaktel uten flekker” i motsetning til selvmotsigelsen “vaktel med flekker”:

| | | | | |
|----------|----------|----------|----------|----------|
| [U+9D6A] | [U+9D89] | [U+9CF8] | [U+96C7] | [U+9D33] |
| 鶉 | 鶉 | 鷄 | 鷄 | 鷄 |
| [U+9DC3] | [U+9D3D] | [U+9D3E] | [U+9CFC] | [U+9E0B] |
| 鷄 | 鴛 | 鷄 | 鷄 | 鷄 |

Tabell 6. Ti kinesiske tegn med vaktelnær betydning som er uklart definert.

De japanske ornitologene Sugiwara og Kakizawa^m berører dette problemet i sin “Illustrert etymologisk ordbok over fuglenavn”⁴:

«*Funashi-uzura (mifu-uzura)*

En feilaktig betegnelse på “mifu-uzura”. Fuglene som betegnes med de kinesiske tegnene 鶉 på den ene siden og 鷄, 鷄 og 鴛 på den andre

⁴ ふなしうづら【ミフウズラ】

“みふうづら”の誤称。漢名の鶉と鷄(鶉、鴛)は似た鳥で、鶉は“うづら”であるが、鷄は難解な鳥名である。平安時代の「倭名類聚鈔」は「鷄 和名加夜久木」としている。“かやぐき”はカヤクグリの古名である。江戸時代前期の「大和本草」は“ぼとしぎ”(ヤマシギ)としている。いずれもウズラのように草地を這い廻る鳥である。江戸時代中期、後期の「観文禽譜」「本草綱目啟蒙」は、李時珍の「本草綱目」の記載「鶉と鷄との二種は形状は似て俱に黒色であるが、斑のないものが鶉である」を基にして、“かやぐき”説を否定し、“ふなしうづら”の名を与えた。ところが、清の余曾三の「百(花)鳥図」の南牛鷄(鴛)の図はミフウズラであり、斑がある。また黒田樂善の「本草啟蒙補遺」は、「“うづら”類で斑のないものはない。琉球地方のものは、足の指三つあり、三府鷄、一名三歩鷄と云」と述べている。従って“ふなしうづら”の名は適当でなく、“みふうづら”とすべきである。

ウズラはキジ科の鳥で、足の趾は4本、ミフウズラは、ウズラと形は似ているがミフウズラ科の鳥で、足の趾は3本、共に斑がある。

«図説鳥名の由来辞典» [単行本], 菅原 浩 (著), 柿沢 亮三 (著), 柏書房出版社, 2005年04月, ISBN-13: 978-4760126590

siden sies å ligne på hverandre, men mens tegnet 鶉 betegner en “uzura”, er det ikke lett å forstå hva slags fugl 鶉 skal være. I den eldste ordboken over kinesiske tegn som ble utgitt i Japan, “Wamyō Rui Jusho” fra ca. 930 e.Kr., står det at fuglen som skrives med det kinesiske tegnet 鶉 har det japanske navnet “kayaguki”. “Kayaguki” er Heian-tidens (794-1185) japanske navn på den fuglen som på moderne japansk heter “kayakuguri” (altså *Prunella rubida*, en jernspurvart). Tidlig i Edo-tiden (1603-1865) jevnførte oppslagsverket “大和本草” det samme tegnet med datidens “botoshigi”, som tilsvarer “yamashigi” på moderne japansk (altså *Scolopax rusticola*, rugde). Uansett dreier det seg om en vaktellignende, bakkelevende fugl. I Edo-tidens mellom- og senperiode legger de to bøkene “觀文禽譜” og “本草綱目啓蒙” (“Innføring i Bencao Gangmu”) til grunn nedtegnelsen i Li Shizhens “Bencao Gangmu”, som sier at “De to artene 鶉 og 鶉 ligner på hverandre i formen, er begge sortfarvet, og 鶉 er den uten flekker”, de forkaster altså jernspurvforklaringen og gir fuglen navnet “funashi-uzura”. Enskjønt, illustrasjonen av en 鶉 - altså en 鶉 - i “Illustrerte Fugler”, skrevet av Yu Zengsan (余曾三) under Qing-dynastiet, er av en *Turnix suscitator*, og den har flekker. Videre utsier Kuroda Rakuzen i boken “本草啓蒙補遺” (“Innføring i og tilføyelser til Bencao Gangmu”) at “Det er ingen uzura-art som ikke har flekker. Den som finnes på Ryukyu har tre tær og kalles mifu-uzura.” Følgelig er navnet “funashi-uzura” (“flekkløs uzura”) upassende og denne fuglen må på japansk kalles “mifu-uzura”.

Fuglen “uzura” tilhører familien Phasianidae og har fire tær. Fuglen “mifu-uzura” ligner i formen på en “uzura”, men den har 3 tær. Begge har flekker.»

Betegnelsen “funashi-uzura” oppstod og spredte seg som en feilaktig betegnelse fra tiden etter Tokugawa-shogunatet samlet Japan, altså fra 1600- og noe, og var i bruk frem til halvveis inn i det 19. århundre, altså 1850- og deromkring. Betegnelsen ble benyttet feilaktig på to måter.

For det første ble betegnelsen “funashi-uzura” benyttet i den tro at den beskrev *Turnix suscitator*. Kan denne fuglen betegnes slik? Er den flekkløs? Det er langt på vei et spørsmål om øynene som ser. Arten er nokså varierende. I de fleste varianter, og av de fleste observatører, vil fuglen nok bli oppfattet som båndmønstrer eller tverrstripet snarere enn flekket (derav det engelsksproglige navnet “Banded Buttonquail” og det norske navnet “båndspringvaktel”). Noen individer kan nok imidlertid også beskrives som flekket. Den springvaktelarten som har den videste utbredelsen i Kina, orientspringvaktelen (*Turnix tanki*), er mer flekket og jeg føler det derfor unaturlig å sette betegnelsen “flekkløs” av alle akkurat på den.

For det andre ble betegnelsen “funashi-uzura” benyttet som lesning av samtlige kinesiske tegn som i kinesiske kilder var definert som “vaktler uten flekker” (se tabell 4), hvilket altså også må være feil, fordi disse tegnene ikke kan

bety *Turnix suscitator*, av den grunn at de betegner fugler som ikke har flekker.

Det er symptomatisk at samtlige underfundigheter, misforståelser og uklarheter som finnes i periferien av det kinesiske vaktelbegrepet blir låneoverført lock, stock & barrel til det Japanske sprog og blir grundig befestet der fra Tokugawa-shogunatet av og frem til Meiji-restaurasjonen. Fra ca. 1616 frem til ca. 1850 var Japan et like lukket land som Nordkorea er det idag. Det var forbudt for japanere å reise ut av Japan og det var forbudt for utlendinger å reise til Japan. Det er betegnende for epoken og høyst mulig at denne isolasjonismen under Tokugawa-shogunatet bidrog til at japansk oppfattelse av disse kinesiske skriftegnene ble avgjort i første rekke av andre kinesiske skriftegn fremfor av et blikk eller to på de fuglene de enkelte skriftegn hevdet å betegne, noe som ville kunne fortalt de fleste at noe var galt. I det japanske sprog oppstod det en pleonasme, "funashi-uzura", som japanerne trodde betegnet en fugl som ikke kan beskrives med denne pleonasmen, som japanerne skrev med flere forskjellige tegn som betegnet helt andre fugler.

Hvis man kommer over noen som helst av de kinesiske tegnene i tabell 6 i en japansk tekst, der det går frem at teksten ikke er skrevet av en ornitolog og adfulgt av latinske artsnavn i binær nomenklatur, nærmest uansett hvornår teksten er skrevet, da må leserens utgangspunkt være at den som skriver kan ha ment alt og ingenting inntil det motsatte er ettertrykkelig bevist.

Tese 3.

Det er ikke mulig å mene noe om hvilken fugl som er beskrevet hvis man støter på noen av disse tegnene i en japansk tekst. Den som på dette tidspunkt begynner å føle seg sterkt forvirret og fornemmer at man er iferd med å miste oversikten er i godt selskap. Denne boken er skrevet for å rydde opp i hva tegnene i tabell 6 egentlig bør oversettes med til norsk.

Reverserte oppslag

For å kunne oppnå den størst mulige samling av kinesiske definisjoner av tegn som på en eller annen gang i historien er blitt oppfattet som “vaktel uten flekker”, har jeg samlet opp alle tegn som på japansk tradisjonelt er blitt tilstått lesningen “funashi-uzura”, altså “vaktel uten flekker”, og så tatt med disse tegnene tilbake til kinesiske kilder for å se nærmere på hvordan disse tegnene omtales der. Ut fra disse reverserte oppslagene kan man trekke ut flere hypoteser om hva slags fugl “vaktel uten flekker” kan være. tegnet 雇 ([U+96C7]), som er en variant av tegnet 鴈 ([U+9CF8]) i tabell 4 må taes med i tabell 6, fordi enkelte av kildene tolker de to tegnvariantene forskjellig:

| | |
|----------|----------|
| [U+9CF8] | [U+96C7] |
| 鴈 | 雇 |

Tabell 7. Variant av tegnet [U+9CF8] i tabell 4.

Alle kildene er å finne i litteraturlisten, som er satt opp slik at det skal være mulig for lesere uten kinesiskkunnskaper å få et overblikk. To av kildene egner seg likevel dårlig til utelukkende å bli henvist til i en slik skjematisk oversikt, og herunder følger en kort introduksjon til disse:

《爾雅》 - “Er'ya”

Er'ya (bokens tittel kan oversettes til norsk med “*Veiviser til et elegant Sprog*”) er en av de aller tidligste bevarte kinesiske bøker, skrevet i det tredje århundre f.Kr. Forfatterskapet til Er'ya har tradisjonelt vært tillagt Hertugen av Zhou (周公旦), Konfucius, eller enkelte av Konfucius' elever, men den seneste forskning konkluderer med at forfatteren ikke kan identifiseres. Er'ya er inndelt i kapitler med titler som “om fugler”, “om fisk”, “om familie”, “om forhold til myndighetene”, “om sprog”, “om uttale” osv osv. Er'yas definisjoner overlever idag i første rekke som henvisninger i andre klassikere. Jeg har enkelte ganger forholdt meg til Kangxi-ordbokens^k henvisninger til og sitater fra Er'ya. I andre tilfelle har jeg tatt utgangspunkt i Er'ya slik den fremtrer i databasen over klassiske verker som vedlikeholdes av Palassmuseet (idag egentlig et bibliotek og IT-senter) i Taiwan.

《說文解字》 - “Shuowen Jiezi”, ofte bare kalt “Shuowen”

Tittelen betyr “Diskusjon om litterære fraser og forklaringer av tegn”. En tegnordbok med forklaringer skrevet av 許慎 (Xu Shen), som levde fra ca. år 58 til år 147 e.Kr., altså under Det Østlige Han-dynastiet (år 25 e.Kr til år 220 e.Kr.). Den opprinnelige teksten er ned gjennom historien utgitt i forskjellige kommentarutgaver, og den utgaven som er best kjent idag, er kommentarutgaven til Duan Yucai (段玉裁), som levde fra 1735 til 1815, altså under Qing-dynastiet (1644-1911). I Duan Yucais kommentarutgave av “Shuowen” er originaldefinisjonene gjengitt i store typer og Duan Yucais kommentarer flettet innimellom disse i typer av omtrent den halve størrelse. Den utgaven av Duan Yucais kommentarutgave til “Shuowen” som jeg har benyttet, er utgitt i 1981 av forlaget 上海古籍出版社 (Shanghai Forlag for Antikkens Bøker), dessverre har ikke denne boken ISBN.

Cheng tso-hsins (鄭作新) referanseverk A Synopsis of the Avifauna of China er et moderne ornitologisk illustrert atlas over Kinas avifauna.

For de andre kildenes vedkommende henviser jeg til litteraturlisten.

鳶

《漢語大辭典》⁹ sier:

农桑候鸟的通稱

En generell betegnelse på trekkfugler som påtreffes i jordbrukslandskap under pløying og såing.

Definisjon 11.

Vi noterer hypotesen om generell betegnelse.

雇

《說文解字》^o sier:

鷓，雇也。

En 鷓 er det samme som en 雇.

Definisjon 12.

《漢語大辭典》^g sier :

鸟名。鷓的一种

Fuglenavn. En turteldueart.

Definisjon 13.

Vi noterer turtelduehypotesen.

Jeg minner om at tegnet 雇 (U+96C7) er en variant av tegnet 鷓 (U+9CF8) (se tabell 4). Definisjonene 12 og 14 er hentet fra samme kilde!

鷓

《說文解字》^o sier:

鷓，雇也。

En 鷓 er det samme som en 雇.

Definisjon 12.

《漢語大辭典》⁹ sier :

小鸟名。鷓雀，鷓的一種。又名“老雇”、“冠雀”、“角阿蘭”。(...) 無角者謂之麻阿蘭

Navnet på en liten fugl. 鷓雀 er en slags 鷓. Kalles også “老雇”, “冠雀” og “Jiao-alan”. Den uten hornaktige fjærtuster på hodet kalles “ma-alan”.

Definisjon 14.

Her får vi igjen jevnføringen med både tegnet 雇 ([U+96C7]) og med det siste tegnet i det kinesiske ordet for vaktel, “ānchún”. Det som er nytt, er at fuglen denne gang ser ut til å bli inndelt i en type med hornaktige fjærtuster på hodet og en annen uten. Hvilke fugler kan så dette være en jevnføring med? Jeg kan tenke meg tre måter å tolke denne definisjonen på:

Crossoptilon-hypotesen: Fugler innen slekten Crossoptilon kan ha slike tuster, og disse fuglene har heller ingen flekker i fjærdrakten. Hovedproblemet med slike fugler er at de ikke er så veldig små. La oss ta dem med likevel som en hypotese.

Den andre mulige tolkningen av denne definisjonen sammenfaller med lerkehypotesen, som jeg skal komme inn på senere hen.

Imidlertid nevner denne definisjonen også at fuglen vi prøver å finne ut hva kan være også kan opptre uten hornaktige fjærtuster på hodet. Det finnes ingen *Crossoptilon*-arter uten hornaktige fjærtuster på hodet, men det finnes mange bakkelevende, frøspisende hønsefugler uten hornaktige fjærtuster på hodet og det finnes mange lerker uten hornaktige fjærtuster på hodet. Det finnes imidlertid ingen enkelt fugleart som med litt velvilje kan kalles vaktellignende som opptrer i to varianter, en med slike tuster og en uten. Vaktellignende fugler uten slike tuster på hodet kan være nær sagt hva som helst av bakkelevende, frøetende fugler. En tredje tolkning av denne definisjonen er derfor også blandt de mulige:

Hva som helst av bakkelevende, frøetende fugler - altså vaktellignende fugler uten slike tuster på hodet. I så fall har vi med å gjøre en samrørebeskrivelse av noen fuglearter uten tuster og noen med. Vi noterer oss at dette sammenfaller med hypotesen om generell betegnelse.

《辞海》^a sier:

Lest med uttalen (yàn) er dette tegnet det samme som tegnet “鷓”

Definisjon 15.

《新华字典》^h sier:

鷓雀，古书中的小鸟。

鷓雀 er en liten fugl som er omtalt i antikkens bøker.

Definisjon 16.

Denne definisjonen spekulerer ikke i hva for slags konkret fugl dette kan være og jeg noterer et sammenfall med hypotesen om generell betegnelse.

鷓

Lin Yutang^d sier:

鷓 = The quail (also called 鷓鴣).

Definisjon 17.

Vi noterer vaktelhypotesen.

《漢語大辭典》^g sier:

同“鷓”。鳥名。老雇，又名鷓鴣，雀形目百靈科小鳥。

En 鷓 er det samme som en 鷓. Et fuglenavn, det samme som en “老雇”. Kalles med et annet navn også for “鷓鴣”.

En liten fugl av familien *Alaudidae* (Lerkefamilien) av ordenen *Passeriformes*.

Definisjon 18.

Vi noterer lerkehypotesen.

《辞海》^a sier:

古籍中的鸟名。即“鹑”，也叫“老扈”，麦收时的候鸟。
《左传·爪公十七年》九雇孔颖达疏引贾逵曰：老扈鷓鷃趣，民收麦，令不得晏起者也。按所脂或为鸟纲、三趾鷓科的，“黄脚三趾鷓”(Turnix tanki blanfordii)。

Et fuglenavn fra antikkens litteratur, navnlig en “鹑”, kalles også for “老扈”, en trekkfugl som observeres under hveteinnhøstningen. (Her siteres så en linje fra klassikeren “左傳”, hvorefter 《辞海》 fortsetter:) Ut fra den fuglen som blir beskrevet, kan dette kanskje dreie seg om *Turnix tanki blanfordii*.

Definisjon 19.

Vi noterer orientsspringvaktelhypotesen.

《辞海》^a sier videre:

鷓雀，同“鷓雀”

En 鷓雀 er det samme som en 鷓雀

Definisjon 20.

鴛

《爾雅》¹ sier:

鴛，鶉母。

En 鴛 er en 鶉母.

Definisjon 21.

《爾雅》¹ sier videre:

鶉子鴛，鴛子鶉。

Kyllingen til en 鶉 kalles for 鴛, og kyllingen til en 鴛 kalles for 鶉.

Definisjon 10.

《漢語大辭典》⁹ sier :

鶉鴛之类的小鸟。

En liten fugl av vaktelslaget.

Definisjon 22.

Jeg noterer sammenfall med vaktelhypotesen.

鶉

《爾雅》¹ sier:

鴛，鶉母。

En 鴛 er en 鶉母.

Definisjon 21.

《漢語大辭典》⁹ sier :

鶉鶉类的小鸟。体形以鶉鶉而稍小，生活习性亦相近，鸣声如低深之汽笛。

En liten fugl av vaktelslaget. Kroppsformen ligner på en “鶉鶉”, men stjerten er mindre, levemåten er også lik, og lyden dens høres ut som en bunn-dyp dampfløyte.

Definisjon 23.

Jeg noterer enda et sammenfall med vaktelhypotesen.

Oversikt over hypoteser

Her følger en oversikt over alle hypotesene som er presentert hittil. Vi må ta utgangspunkt i at tegnene 鵪 ([U+9D6A]) og 鶉 ([U+9D89]) egentlig er to forskjellige fugler. Referansene som støtter dette, er definisjonene 4, 5, 8 og 9 sett under ett.

Vi må også ta utgangspunkt i at hva man kommer frem til for tegnet 鵪 ([U+9D6A]) også må gjelde for følgende tegn:

| | | | | | |
|----------|----------|----------|----------|----------|----------|
| [U+9CF8] | [U+96C7] | [U+9D33] | [U+9DC3] | [U+9D3D] | [U+9D3E] |
| 鴈 | 雇 | 鵪 | 鶉 | 鴛 | 鶉 |

Tabell 8.

Referansene som godtgjør dette, er definisjonene 1 (yàn), 15, 16, 20, 22 og 23.

Utfordringen består da i å i klarlegge betydningen av tegnet 鶉 ([U+9D89]) på den ene siden og tegnene 鵪 ([U+9D6A]), 鴈 ([U+9CF8]), 雇 ([U+96C7]), 鵪 ([U+9D33]), 鶉 ([U+9DC3]), 鴛 ([U+9D3D]) og 鶉 ([U+9D3E]) på den andre siden.

Tegnet 鶉 ([U+9D89]) kan vanskelig være en vaktel, fordi tegnet er definert ved at fuglen den betegner har flekker i motsetning til fuglen(e) som blir betegnet av de andre tegnene. Jeg tror tegnet 鶉 ([U+9D89]) opprinnelig har blitt brukt om en eller flere av de bakkegående, frøetende, vaktellignende fuglene som kan sies klart å ha flekker. I den kinesiske fauna vil dette igjen først og fremst si frankoliner og springvaktler, og hvis jeg skal tro noe, vil jeg tror den opprinnelige betydningen av tegnet 鶉 ([U+9D89]) må sies å ha vært en betegnelse på springvaktelen, Turnix spp. I nyere kinesisk har tegnet 鶉 ([U+9D89]) imidlertid på grunn av kontaminasjon fra ordet 鶉鶉 ofte blitt brukt i betydningen av “vaktel”. Det hører også med til dette bildet at tegnet 鶉 ([U+9D89]) i japansk, uansett historisk epoke, konsekvent blir lest og oppfattet som “uzura”, altså “vaktel”.

Tegnet 鶉 ([U+9D89]) bør derfor forklares til norsk slik:

- (1) Den opprinnelige betydningen i klassisk kinesisk (ca. år 1000 f.Kr.) har antagelig vært en betegnelse på springvaktelen, Turnix spp.
- (2) I nyere kinesisk forståes tegnet ofte i betydningen "vaktel".
- (3) I japansk forståes tegnet utelukkende i betydningen "vaktel".

Tese 4.

Da gjenstår det å se på hva de andre tegnene kan bety (altså tegnet 鶉 ([U+9D6A]) og tegnene i tabell 8). Jeg rekapitulerer alle registrerte forslag:

1. En generell betegnelse på trekkfugler som påtreffes i jordbrukslandskap under pløying og såing.
2. En turteldueart.
3. Crossoptilon spp.

Imidlertid må vi ikke glemme at fugler uten hornaktige fjærtuster kan være nesten hva som helst av bakkelevende, frøetende hønsefugler, slik at for å ha tatt med alt som implisitt ligger i definisjon 15, må vi også ta med som forslag nummer fire:

4. Nesten hva som helst av bakkelevende, frøspisende hønsefugler.
5. Vaktel
6. Alaudidae spp.
7. Orientspringvaktel (*Turnix tanki blanfordii*)

I de neste kapitlene skal hypotesene over sammenlignes for innbyrdes konsistens.

Hypotese 1: Orientspringvaktel

《辞海》^a sier:

古籍中的鸟名。即“鹌”，也叫“老扈”，麦收时的候鸟。
《左传·爪公十七年》九雇孔颖达疏引贾逵曰：老扈鷓鷃趣，民收麦，令不得晏起者也。按所脂或为鸟纲、三趾鷓科的，“黄脚三趾鷓”(*Turnix tanki blanfordii*) 。

Et fuglenavn fra antikkens litteratur, navnlig en “鷓”, kalles også for “老扈”, en trekkfugl som observeres under hveteinnhøstningen. (Her siteres så en linje fra klassikeren “左傳”, hvorefter 《辞海》 fortsetter:) Ut fra den fuglen som blir beskrevet, kan dette kanskje dreie seg om *Turnix tanki blanfordii*.

Definisjon 19.

Denne tolkningen passer bra sammen med følgende andre definisjoner:

《漢語大辭典》^g sier:

农桑候鸟的通稱

En generell betegnelse på trekkfugler som påtreffes i jordbrukslandskap under pløying og såing.

Definisjon 11.

《漢語大辭典》⁹ sier :

小鸟名。鷓鴣，鷓鴣的一種。又名“老雇”、“冠雀”、“角阿蘭”。(...) 無角者謂之麻阿蘭

Navnet på en liten fugl. 鷓鴣 er en slags 鷓鴣. Kalles også “老雇”, “冠雀” og “Jiao-alan”. Den uten hornaktige fjærtuster på hodet kalles “ma-alan”.

Definisjon 14.

Denne definisjonen kan som sagt tolkes i to retninger: Den ene tolkningen er fugler innen slekten *Crossoptilon* - altså hønsefugler med hornaktige fjærtuster på hodet. Den andre tolkningen er hva som helst av bakkelevende, frøetende fugler - altså vaktellignende fugler uten slike tuster på hodet. Orient-springvaktelhypotesen passer bra sammen med den siste tolkningen av denne definisjonen, men denne tolkningen går likevel ikke sammen med følgende definisjon:

《漢語大辭典》⁹ sier :

鸟名。鸪的一种

Fuglenavn. En turteldueart.

Definisjon 13.

《漢語大辭典》⁹ sier :

小鸟名。鷓鴣，鷓鴣的一種。又名“老雇”、“冠雀”、“角阿蘭”。(...) 無角者謂之麻阿蘭

Navnet på en liten fugl. 鷓鴣 er en slags 鷓. Kalles også “老雇”, “冠雀” og “Jiao-alan”. Den uten hornaktige fjærtuster på hodet kalles “ma-alan”.

Definisjon 14.

Denne definisjonen kan som sagt tolkes i to retninger: Den ene tolkningen baserer seg på henvisningen til fugler innen slekten *Crossoptilon* - altså hønsfugler med hornaktige fjærtuster på hodet. Hovedproblemet med slike fugler er at de ikke er så veldig små. La oss ta dem med likevel som en hypotese. Den andre tolkningen er hva som helst av bakkelevende, frøetende fugler - altså vaktellignende fugler uten slike tuster på hodet. Orientspringvaktelhypotesen passer dårlig sammen med den første tolkningen av denne definisjonen.

Lin Yutang^d sier:

鷓 = The quail (also called 鷓鴣).

Definisjon 17.

《漢語大辭典》⁹ sier:

同“鷓”。鳥名。老雇，又名鷓雀，雀形目百靈科小鸟。

En 鷓 er det samme som en 鷓. Et fuglenavn, det samme som en “老雇”. Kalles med et annet navn også for “鷓雀”.

En liten fugl av familien *Alaudidae* (Lerkefamilien) av ordenen *Passeriformes*.

Definisjon 18.

Oppsummering:

Orientspringvaktelhypotesen er konsistent med to definisjoner og inkonsistent med fire definisjoner.

Hypotese 2: Lerke

《漢語大辭典》⁹ sier:

同“鷓”。鳥名。老雇，又名鷓雀，雀形目百靈科小鸟。

En 鷓 er det samme som en 鷓. Et fuglenavn, det samme som en “老雇”. Kalles med et annet navn også for “鷓雀”. En liten fugl av familien *Alaudidae* (Lerkefamilien) av ordenen *Passeriformes*.

Definisjon 18.

Denne definisjonen passer bra sammen med følgende andre definisjoner:

《漢語大辭典》⁹ sier:

农桑候鸟的通稱

En generell betegnelse på trekkfugler som påtreffes i jordbrukslandskap under pløying og såing.

Definisjon 11.

《漢語大辭典》⁹ sier :

小鸟名。鷓鴣，鷓鴣的一種。又名“老雇”、“冠雀”、“角阿蘭”。(...)無角者謂之麻阿蘭

Navnet på en liten fugl. 鷓鴣 er en slags 鷓鴣. Kalles også “老雇”, “冠雀” og “Jiao-alan”. Den uten hornaktige fjærtuster på hodet kalles “ma-alan”.

Definisjon 14.

Denne definisjonen kan som sagt tolkes i to retninger: Den ene tolkningen er fugler innen slekten *Crossoptilon* - altså hønsefugler med hornaktige fjærtuster på hodet. Den andre tolkningen er hva som helst av bakkelevende, frøetende fugler - altså lignende fugler uten slike tuster på hodet. Hvorvidt enkelte lercearter kan sies å ha hornaktige fjærtuster er et spørsmål om smak og behag. Artene innen slekten *Galerida* har en høy topp som står tydelig opp nesten til enhver tid - hos andre lercearter med en lignende topp er denne både mindre og legges ofte flat over issen. Fjellerke og hornlerke (*Eremophila*-artene) har noenlunde like fjærdannelser i hodet som *Crossoptilon*-artene. Med litt godvilje kan vi si lercehypotesen kan passe sammen med den første tolkningen av denne definisjonen. Lercehypotesen passer også bra sammen med den siste tolkningen av denne definisjonen.

Lercehypotesen går imidlertid ikke sammen med følgende definisjoner:

《辞海》^a sier:

古籍中的鸟名。即“鹑”，也叫“老扈”，麦收时的候鸟。
《左传·爪公十七年》九雇孔颖达疏引贾逵曰：老扈鷓鷃趣，民收麦，令不得晏起者也。按所脂或为鸟纲、三趾鷓科的，“黄脚三趾鷓”(*Turnix tanki blanfordii*) 。

Et fuglenavn fra antikkens litteratur, navnlig en “鹑”, kalles også for “老扈”, en trekkfugl som observeres under hveteinnhøstningen. (Her siteres så en linje fra klassikeren “左傳”, hvorefter 《辞海》 fortsetter:) Ut fra den fuglen som blir beskrevet, kan dette kanskje dreie seg om *Turnix tanki blanfordii*.

Definisjon 19.

《漢語大辭典》^g sier :

鸟名。鹑的一种

Fuglenavn. En turteldueart.

Definisjon 13.

Lin Yutang^d sier:

鷓 = The quail (also called 鷓鷃).

Definisjon 17.

Oppsummering:

Lerkehypotesen er konsistent med tre definisjoner og inkonsistent med tre definisjoner.

Hypotese 3: Vaktel

Lin Yutang^d sier:

鷓 = The quail (also called 鷓鴣).

Definisjon 17.

Denne definisjonen passer bra sammen med følgende andre definisjoner:

《漢語大辭典》⁹ sier:

农桑候鸟的通稱

En generell betegnelse på trekkfugler som påtreffes i jordbrukslandskap under pløying og såing.

Definisjon 11.

《漢語大辭典》⁹ sier :

小鸟名。鷓雀，鶉的一種。又名“老雇”、“冠雀”、“角阿蘭”。(...) 無角者謂之麻阿蘭

Navnet på en liten fugl. 鷓雀 er en slags 鶉. Kalles også “老雇”, “冠雀” og “Jiao-alan”. Den uten hornaktige fjærtuster på hodet kalles “ma-alan”.

Definisjon 14.

Denne definisjonen kan som sagt tolkes i to retninger: Den ene tolkningen er fugler innen slekten *Crossoptilon* - altså hønsefugler med hornaktige fjærtuster på hodet. Den andre tolkningen er hva som helst av bakkelevende, frøetende fugler - altså lignende fugler uten slike tuster på hodet. Vaktelhypotesen passer bra sammen med den siste tolkningen av denne definisjonen.

Vaktelhypotesen går ikke sammen med følgende definisjoner:

《漢語大辭典》⁹ sier:

同“鷦”。鸟名。老雇，又名鷦雀，雀形目百灵科小鸟。

En 鷦 er det samme som en 鷦. Et fuglenavn, det samme som en “老雇”. Kalles med et annet navn også for “鷦雀”.
En liten fugl av familien *Alaudidae* (Lerkefamilien) av ordenen *Passeriformes*.

Definisjon 18.

《辞海》^a sier:

古籍中的鸟名。即“鷦”，也叫“老雇”，麦收时的候鸟。
《左传·爪公十七年》九雇孔颖达疏引贾逵曰：老雇鷦鷦趣，民收麦，令不得晏起者也。按所脂或为鸟纲、三趾鷦科的，“黄脚三趾鷦”(Turnix tanki blanfordii)。

Et fuglenavn fra antikkens litteratur, navnlig en “鷦”, kalles også for “老雇”, en trekkfugl som observeres under hveteinnhøstningen. (Her siteres så en linje fra klassikeren “左傳”, hvorefter 《辞海》 fortsetter:) Ut fra den fuglen som blir beskrevet, kan dette kanskje dreie seg om *Turnix tanki blanfordii*.

Definisjon 19.

《漢語大辭典》⁹ sier :

鳥名。鳩的一種

Fuglenavn. En turteldueart.

Definisjon 13.

《漢語大辭典》⁹ sier :

小鸟名。鷓鴣，鷓鴣的一種。又名“老雇”、“冠雀”、“角阿蘭”。 (...) 無角者謂之麻阿蘭

Navnet på en liten fugl. 鷓鴣 er en slags 鷓. Kalles også “老雇”, “冠雀” og “Jiao-alan”. Den uten hornaktige fjærtuster på hodet kalles “ma-alan”.

Definisjon 14.

Denne definisjonen kan som sagt tolkes i to retninger: Den ene tolkningen er fugler innen slekten *Crossoptilon* - altså hønsefugler med hornaktige fjærtuster på hodet. Den andre tolkningen er hva som helst av bakkelevende, frøetende fugler - altså lignende fugler uten slike tuster på hodet. Vaktelhypotesen passer dårlig sammen med den første tolkningen av denne definisjonen.

Oppsummering:

Vaktelhypotesen er konsistent med to definisjoner og inkonsistent med fire definisjoner.

Hypotese 4: *Crossoptilon* spp.

《漢語大辭典》⁹ sier :

小鸟名。鷓鴣雀，鷓鴣的一種。又名“老雇”、“冠雀”、“角阿蘭”。(...) 無角者謂之麻阿蘭

Navnet på en liten fugl. 鷓鴣雀 er en slags 鷓鴣. Kalles også “老雇”, “冠雀” og “Jiao-alan”. Den uten hornaktige fjærtuster på hodet kalles “ma-alan”.

Definisjon 14.

Denne definisjonen kan som sagt tolkes i to retninger: Den ene tolkningen er fugler innen slekten *Crossoptilon* - altså hønsefugler med hornaktige fjærtuster på hodet. Den andre tolkningen er hva som helst av bakkelevende, frøetende fugler - altså lignende fugler uten slike tuster på hodet. *Crossoptilon*-hypotesen tar utgangspunkt i den første tolkningen av denne definisjonen.

Hovedinnvendingen mot *Crossoptilon*-hypotesen er at fugler innen slekten *Crossoptilon* ikke er så altfor små. Ser vi bort fra dette med størrelsen og fokuserer på beskrivelsen av hornaktige fjærtuster på hodet, da går *Crossoptilon*-hypotesen bra sammen med den siste tolkningen av den samme definisjonen.

Crossoptilon-hypotesen passer bedre sammen med følgende definisjon:

《漢語大辭典》⁹ sier:

农桑候鸟的通稱

En generell betegnelse på trekkfugler som påtreffes i jordbrukslandskap under pløying og såing.

Definisjon 11.

Crossoptilon-hypotesen går ikke sammen med følgende definisjoner:

Lin Yutang^d sier:

鷓 = The quail (also called 鷓鴣).

Definisjon 17.

《漢語大辭典》^g sier:

同“鷓”。鸟名。老雇，又名鷓鴣，雀形目百灵科小鸟。

En 鷓 er det samme som en 鷓. Et fuglenavn, det samme som en “老雇”. Kalles med et annet navn også for “鷓鴣”.
En liten fugl av familien *Alaudidae* (Lerkefamilien) av ordenen *Passeriformes*.

Definisjon 18.

《辞海》^a sier:

古籍中的鸟名。即“鹑”，也叫“老扈”，麦收时的候鸟。
《左传·爪公十七年》九雇孔颖达疏引贾逵曰：老扈鷓鷃趣，民收麦，令不得晏起者也。按所脂或为鸟纲、三趾鷓科的，“黄脚三趾鷓” (*Turnix tanki blanfordii*) 。

Et fuglenavn fra antikkens litteratur, navnlig en “鹑”, kalles også for “老扈”, en trekkfugl som observeres under hveteinnhøstningen. (Her siteres så en linje fra klassikeren “左傳”, hvorefter 《辞海》 fortsetter:) Ut fra den fuglen som blir beskrevet, kan dette kanskje dreie seg om *Turnix tanki blanfordii*.

Definisjon 19.

《漢語大辭典》^g sier :

鸟名。鹑的一种

Fuglenavn. En turteldueart.

Definisjon 13.

Oppsummering:

Crossoptilon-hypotesen er konsistent med en definisjon og inkonsistent med fire definisjoner. Hypotesen er i tillegg konsistent med en mulig tolkning av en femte definisjon og inkonsistent med en annen mulig tolkning av den samme definisjonen.

Hypotese 5: Turteldue

《漢語大辭典》⁹ sier :

鸟名。鸠的一种

Fuglenavn. En turteldueart.

Definisjon 13.

Denne definisjonen passer bra sammen med følgende andre definisjoner:

《漢語大辭典》⁹ sier:

农桑候鸟的通稱

En generell betegnelse på trekkfugler som påtreffes i jordbrukslandskap under pløying og såing.

Definisjon 11.

《漢語大辭典》⁹ sier :

小鸟名。鷓鴣，鷓鴣的一種。又名“老雇”、“冠雀”、“角阿蘭”。(...) 無角者謂之麻阿蘭

Navnet på en liten fugl. 鷓鴣 er en slags 鷓鴣. Kalles også “老雇”, “冠雀” og “Jiao-alan”. Den uten hornaktige fjærtuster på hodet kalles “ma-alan”.

Definisjon 14.

Denne definisjonen kan som sagt tolkes i to retninger: Den ene tolkningen er fugler innen slekten *Crossoptilon* - altså hønsefugler med hornaktige fjærtuster på hodet. Den andre tolkningen er hva som helst av bakkelevende, frøetende fugler - altså lignende fugler uten slike tuster på hodet. Turtelduehypotesen passer bra sammen med den siste tolkningen av denne definisjonen.

Turtelduehypotesen går ikke sammen med følgende definisjoner:

Lin Yutang^d sier:

鷓 = The quail (also called 鷓鴣).

Definisjon 17.

《漢語大辭典》^g sier:

同“鷓”。鸟名。老雇，又名鷓雀，雀形目百灵科小鸟。

En 鷓 er det samme som en 鷓. Et fuglenavn, det samme som en “老雇”. Kalles med et annet navn også for “鷓雀”.
En liten fugl av familien *Alaudidae* (Lerkefamilien) av ordenen *Passeriformes*.

Definisjon 18.

《辞海》^a sier:

古籍中的鸟名。即“鷓”，也叫“老扈”，麦收时的候鸟。
《左传·爪公十七年》九雇孔颖达疏引贾逵曰：老扈鷓鷃趣，民收麦，令不得晏起者也。按所脂或为鸟纲、三趾鷓科的，“黄脚三趾鷓”(Turnix tanki blanfordii)。

Et fuglenavn fra antikkens litteratur, navnlig en “鷓”, kalles også for “老扈”, en trekkfugl som observeres under hveteinnhøstningen. (Her siteres så en linje fra klassikeren “左傳”, hvorefter 《辞海》 fortsetter:) Ut fra den fuglen som blir beskrevet, kan dette kanskje dreie seg om *Turnix tanki blanfordii*.

Definisjon 19.

《漢語大辭典》^g sier :

小鸟名。鷓雀，鷓的一種。又名“老雇”、“冠雀”、“角阿蘭”。(...)無角者謂之麻阿蘭

Navnet på en liten fugl. 鷓雀 er en slags 鷓. Kalles også “老雇”, “冠雀” og “Jiao-alan”. Den uten hornaktige fjærtuster på hodet kalles “ma-alan”.

Definisjon 14.

Denne definisjonen kan som sagt tolkes i to retninger: Den ene tolkningen er fugler innen slekten *Crossoptilon* - altså hønsfugler med hornaktige fjærtuster på hodet. Den andre tolkningen er hva som helst av bakkelevende, frøetende fugler - altså lignende fugler uten slike tuster på hodet. Turtelduehypotesen passer dårlig sammen med den første tolkningen av denne definisjonen.

Oppsummering:

Turtelduehypotesen er konsistent med to definisjoner og inkonsistent med fire definisjoner.

Hypotese 6: Generell betegnelse

《漢語大辭典》⁹ sier:

农桑候鸟的通稱

En generell betegnelse på trekkfugler som påtreffes i jordbrukslandskap under pløying og såing.

Definisjon 11.

Hypotesen om generell betegnelse passer bra sammen med følgende definisjoner:

《漢語大辭典》⁹ sier :

鸟名。鳩的一种

Fuglenavn. En turteldueart.

Definisjon 13.

《漢語大辭典》⁹ sier :

小鸟名。鷓鴣，鷓鴣的一種。又名“老雇”、“冠雀”、“角阿蘭”。(...)無角者謂之麻阿蘭

Navnet på en liten fugl. 鷓鴣 er en slags 鷓鴣. Kalles også “老雇”, “冠雀” og “Jiao-alan”. Den uten hornaktige fjærtuster på hodet kalles “ma-alan”.

Definisjon 14.

Denne definisjonen kan som sagt tolkes i to retninger: Den ene tolkningen er fugler innen slekten *Crossoptilon* - altså hønsefugler med hornaktige fjærtuster på hodet. Den andre tolkningen er hva som helst av bakkelevende, frøetende fugler - altså lignende fugler uten slike tuster på hodet. Hypotesen om generell betegnelse passer bra sammen med begge tolkningene av denne definisjonen.

《漢語大辭典》⁹ sier:

同“鷓”。鳥名。老雇，又名鷓雀，雀形目百靈科小鳥。

En 鷓 er det samme som en 鷓. Et fuglenavn, det samme som en “老雇”. Kalles med et annet navn også for “鷓雀”. En liten fugl av familien *Alaudidae* (Lerkefamilien) av ordenen *Passeriformes*.

Definisjon 18.

《辭海》^a sier:

古籍中的鳥名。即“鷓”，也叫“老雇”，麥收時的候鳥。
《左傳·爪公十七年》九雇孔穎達疏引賈逵曰：老雇鷓鷓趣，民收麥，令不得晏起者也。按所脂或為鳥綱、三趾鷓科的，“黃腳三趾鷓”(*Turnix tanki blanfordii*)。

Et fuglenavn fra antikkens litteratur, navnlig en “鷓”, kalles også for “老雇”, en trekkfugl som observeres under hveteinnhøstningen. (Her siteres så en linje fra klassikeren “左傳”, hvorefter 《辭海》 fortsetter:) Ut fra den fuglen som blir beskrevet, kan dette kanskje dreie seg om *Turnix tanki blanfordii*.

Definisjon 19.

Lin Yutang^d sier:

鶉 = The quail (also called 鶉鶉).

Definisjon 17.

Oppsummering:

Det er ingen av de undersøkte definisjonene som er inkompatible med hypotesen om generell betegnelse.

Oversikt over hypotesenes innbyrdes kompatibilitet

| <i>hypotesen om:</i> | <i>kompatibel med:</i> | <i>inkompatibel med</i> |
|-------------------------|------------------------|-------------------------|
| Generell betegnelse | 6 definisjoner | 0 definisjoner |
| Frøspisende hønsefugler | 6 definisjoner | 0 definisjoner |
| Alaudidae spp. | 3 definisjoner | 3 definisjoner |
| Vaktel | 2 definisjoner | 4 definisjoner |
| Orientspringvaktel | 2 definisjoner | 4 definisjoner |
| Turteldue | 2 definisjoner | 4 definisjoner |
| Crossoptilon spp. | 1½ definisjoner | 4½ definisjoner |

Her vil den ene mulige tolkningen fra definisjon 15 i praksis sammenfalle med definisjon 11, og jeg foreslår å betrakte disse som én hypotese.

Konklusjoner

Ut fra oversikten på side 52 sitter vi igjen med en forståelse av følgende tegn i moderne kinesisk:

| | | | | | |
|----------|----------|----------|----------|----------|----------|
| [U+9CF8] | [U+96C7] | [U+9D33] | [U+9DC3] | [U+9D3D] | [U+9D3E] |
| 鳶 | 雇 | 鷓 | 鴉 | 鴛 | 鴿 |

Tabell 8.

Tegnene i tabell 8 bør forstås som generelle betegnelser på trekkfugler som påtreffes i jordbrukslandskap under pløying og såing.

Tese 5.

Denne løsningen passer særdeles bra for tegnene 鳶 ([U+9CF8]) og 雇 ([U+96C7]) på grunn av disse tegnenes assosiative nærhet til ordet 九雇, som vitterligen just eksakt er en generell betegnelse på trekkfugler som påtreffes i jordbrukslandskap under pløying og såing.

Denne løsningen passer likevel mindre bra for tegnet 鷓 ([U+9D6A1]), fordi hvis vi ikke skal erkjenne at minst ett av tegnene i det kinesiske ordet for “vaktel” ikke på noe tidspunkt har betydd “vaktel”, da blir det umulig å forestille seg hvorfor det kinesiske ordet for vaktel består av disse to tegnene; 鷓鴉.

Tegnet 鷓 ([U+9D6A1]) må i alle situasjoner forstås, leses som og oversettes med “vaktel”.

Tese 6.

Med dette faller også betydningene av følgende tegn på plass:

| [U+9CFC] | [U+9E0B] |
|----------|----------|
| 鷓 | 鷯 |

Tabell 5. Kinesiske tegn for kyllinger av to vaktelnære arter.

Jevnfør definisjon 10:

《爾雅》¹ sier:

鷓子鷓，鷯子鷯。

Kyllingen til en 鷓 kalles for 鷓, og kyllingen til en 鷯 kalles for 鷯.

Definisjon 10.

Tegnet 鷓 ([U+9CFC]) må forstås som “springvaktelkylling”.

Tese 7.

Tegnet 鷯 ([U+9E0B]) må forstås som “vaktelkylling”.

Tese 8.

Vær dog oppmerksom på at tegnet 鷯 ([U+9E0B]) også opptrer i sammenhenger der det betyr “ugle” eller endog “gjerdesmett”. Dette gjelder først og fremst i ordet 鷯鷓.

Tegnet 鶡 bør som jeg allerede har nevnt forklares til norsk slik:

- (1) Den opprinnelige betydningen i klassisk kinesisk (ca. år 1000 f.Kr.) har antagelig vært en betegnelse på springvaktelen, Turnix spp.
- (2) I nyere kinesisk forståes tegnet ofte i betydningen "vaktel".
- (3) I japansk forståes tegnet utelukkende i betydningen "vaktel".

Tese 4.

鶉 vaktel (Coturnix spp.)



Illustration Copyright (c) 1999 Dan Zetterstrom. All rights reserved. Used with permission.

鶉 springvaktel (Turnix spp.)



Illustration copyright (c) 1999 Dan Zetterstrom. All rights reserved. Used with permission.

(Illustrations copyright © 1999 Dan Zetterstrom.)

Kildelitteratur

- a. 《辞海》，上海辞书出版社, Shanghai 1980
- b. DeFrancis: ABC Chinese-English Dictionary, University of Hawaii Press, Hawaii 1996, ISBN 0-8248-1744-3
- c. 《汉语词典》，商务印书馆, Beijing 1985
- d. Lin Yutang (林語堂): Chinese-English Dictionary of Modern Usage
- e. Rekkedal, Bendixen & Svarverud: Kinesisk-norsk ordbok, Kunnskapsforlaget / 文化艺术出版社, Oslo / Beijing 1997, ISBN 82-573-0759-9 / ISBN 7-5039-1699-0
- f. Cheng tso-hsin (鄭作新): A Synopsis of the Avifauna of China, Science Press, Beijing 1987, ISBN 3-490-12518-5
- g. 《漢語大辭典》，1993, ISBN 7-80543-239-2
- h. 《新华字典》，商务印书馆, Beijing 1979
- i. Kobayashi Shinmei (小林信明): 《新選漢和辞典》，Shogakkan, Tokyo 1963
- j. Li Shizhen (李時珍): 《本草綱目》，ca. 1578
- k. Kang Xi (康熙): Kangxi-ordboken, ca. 1715, ISBN 7-101-00518-7
- l. 《爾雅》，ca. 300 f.Kr.
- m. Sugiwara (菅原) & Kakizawa (柿澤): 《図説日本鳥名由来辞典》 (An Illustrated Dictionary of Genealogy of Bird Names), Kashiwa Shobo Publishers, Tokyo 1993, ISBN 4-7601-0746-0
- n. Viggo Ree (red.): Gyldendals Store Fugleguide, Gyldendal Norsk Forlag, Oslo 1999, ISBN 82-05-25554-7
- o. 《說文解字》，上海古籍出版社, Shanghai 1981